

МОДЕЛІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Моделювання – це один із методів наукового дослідження. Багато вчених приділяють значну увагу дослідженню моделей дистанційного навчання. В даний час існуюча мережа відкритого і дистанційного навчання базується на шести основних моделях, які використовують різноманітні традиційні засоби та нові інформаційні технології.

Модель 1. Навчання по типу екстернату.

Навчання орієнтоване на шкільні та вузівські вимоги і призначене для тих, хто не може відвідувати заняття в наслідок різних обставин. Модель передбачає консультування у спеціалістів, тестування.

Модель 2. Університетське навчання (на базі одного університету).

Така модель являє собою цілу систему навчання для студентів які навчаються дистанційно, навчання відбувається з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Створюються навчальні середовища окремих університетів, де студенти можуть отримувати додаткову інформацію по окремим дисциплінам.

Модель 3. Навчання засноване на співробітництві декількох учбових закладів.

Співробітництво декількох учбових закладів дозволяє створити більш професійне учбове середовище і не таке витратне.

Модель 4. Навчання в спеціалізованих учбових закладах.

Спеціально створені з метою дистанційного навчання освітні заклади орієнтовані на розробку мультимедійних закладів. До їх компетенції також входить оцінка та атестація студентів. Найвідомішим закладом такого типу є Відкритий університет в Лондоні.

Модель 5. Автономні навчальні системи.

Традиційно в зарубіжній практиці така модель також вважається дистанційною, хоча вона може вважатися дистанційною лише там де це стосується інтерактивності. Навчання відбувається засобами теле- та радіопередач. Дана модель широко розповсюджена в університетах США.

Модель 6. Неформальне, інтегроване дистанційне навчання на основі мультимедійних програм.

Це також програми самоосвіти з можливостями консультування. Вони орієнтовані на навчання дорослої аудиторії, тобто тих людей які внаслідок різноманітних причин не змогли отримати шкільну освіту. Подібні проекти можуть стати частиною державної освітньої програми. [3]

Зважаючи на вищезазначені моделі дистанційного навчання, що функціонують останні 20 років, можна виділити наступні їх цілі.

1. Дати можливість удосконалюватись, поповнювати свої знання в рамках діючих освітніх програм.

2. Надати атестат про освіту, підвищення кваліфікації на основі результатів екзаменів.

3. Дати якісну освіту по різних напрямкам шкільної та вузівської програми.

Існує і інший підхід до виділення моделей дистанційного навчання, якщо ми розглядаємо саму організацію учбового процесу. Інститут дистанційного навчання (Institute for Distance Education/ University of Maryland, USA) пропонує для організації учбового процесу три моделі.

Модель А. Розподілений клас.

Модель Б. Самостійна робота студентів.

Модель В. Відкрите навчання + клас.

Е.С. Полат пропонує інші моделі дистанційного навчання:

- Інтеграція очних і дистанційних форм навчання. На його думку, це найбільш перспективна модель. Дистанційні курси можна створювати на базі окремих університетів, викладання можуть проводити самі викладачі. Можна говорити про створення інформаційно-предметного середовища по окремим предметам.

- Мережеве навчання (автономні мережеві курси та інформаційно-предметне середовище. Дана модель навчання необхідна в тих випадках коли виникають складності з якісним навчанням за очною формою навчання (люди з обмеженими можливостями, студенти та дорослі які бажають підвищити свій професійний рівень, змінити професію тощо). В цьому випадку створюються спеціальні автономні курси дистанційного навчання по окремим предметам, розділам або темам програми. Автономні курси більш призначені для оволодіння окремим учбовим предметом або для поглиблення знань за цим предметом,

- Мережеве навчання та кейс-технології. Ця модель призначена для диференціації навчання. Дуже зручно навчати опираючись на вже видані підручники та учбові посібники (з використанням додаткового матеріалу, розміщеного в мережі) щоб поглиблювати знання студентів з високим рівнем знань або давати додаткові пояснення, вправи для студентів з низьким рівнем. При цьому передбачається надання консультацій викладачем, система тестування і контролю, додаткові лабораторні і практичні роботи, спільні проекти тощо.

- Інтерактивне телебачення (Two-way TV), відеоконференції.

Модель інтерактивного телебачення пов'язана з телевізійними технологіями і є поки що надзвичайно коштовною. Це трансляція занять за допомогою відеокамер і телевізійного обладнання на відстані. Ця модель дистанційного навчання повністю імітує очну форму навчання. За її допомогою стіни класу розширюються за рахунок віддалених студентів, з якими викладач та студенти можуть взаємодіяти (по типу телесту). Тому ця модель вимагає присутності викладача та студентів у визначений час, у визначеному місці.

А.А. Андрєєв виділяє п'ять моделей організації учбового процесу дистанційного навчання, де за основу класифікації пропонує взяти засоби надання учбових матеріалів. (Таблиця 1)

1. Модель «кейс-технології» дистанційного навчання.
2. Модель кореспондентського навчання.
3. Радіотелевізійна модель навчання.
4. Модель мережевого навчання.
5. Модель мобільного персонального портативного комп'ютера (МППК).

Таблиця 1.

Моделі	Доставка учбово-методичних матеріалів	Засоби навчання	Засоби дидактичної взаємодії	Організаційні форми навчання
1	2	3	4	5
Кейс-технології	очна форма	друковані учбові посібники, комп'ютерні програми, аудіо, відео	очна форма, телефон, факс	лекції, семінари, консультації, самостійна робота
Кореспондентське навчання	пошта	друковані учбові посібники, комп'ютерні програми, аудіо, відео	очна форма	самостійна робота, консультації
Радіотелевізійна модель	телебачення, радіо, радіо-транслявання	гіпертекст, гіпермедіа, аудіо, відео	електронна пошта, телеконференція	самостійна робота, консультації
Модель мережевого навчання	Інтернет	учбово-методичний матеріал в електронній формі	електронна пошта, телеконференція	лекції, семінари, самостійна робота, консультації
Модель МППК	очна форма, ТВ-інформ, Інтернет,	учбово-методичний матеріал в	очна форма, електронна пошта, телеконференція	самостійна робота, консультації

А.В. Хуторський [6] виділяє п'ять типів (моделей) дистанційного навчання, маючи на увазі освітні взаємодії між учнями, вчителями та освітніми інформаційними об'єктами, наприклад, веб-матеріалами. Кожен наступний тип дистанційного навчання відрізняється від попереднього зміщенням центру ваги освітнього процесу в бік його дистанційного компонента.

Автор зазначає, що перераховані типи дистанційного навчання не виключають інших їх можливих комбінацій і можуть являти собою як окремі освітні напрямки, так і динамічно розвинуту сукупність очних і дистанційних освітніх процесів.

1-а модель. Школа - Інтернет.

В рамках цієї моделі основний навчальний процес відбувається в школі з очною формою навчання. Доступ в Інтернет використовується в якості додаткового джерела інформації. Учні разом зі своїм учителем взаємодіють з віддаленою від них інформацією, різними освітніми об'єктами, з фахівцями в досліджуваних областях. Дистанційне навчання є в цьому випадку додатковим

2-а модель. Школа - Інтернет - Школа.

Охоплює учнів і педагогів двох і більше шкіл з очною формою навчання, які беруть участь у загальних дистанційних освітніх проектах. Даний тип освіти - додатковий до базового, але іноді проект дозволяє вивчити окремі теми або розділи, але це виняток. Комунікації з віддаленими учнями носять організований, але не систематичний характер.

3-а модель. Учень - Інтернет - Учитель.

Дистанційне навчання частково замінює очну форму навчання. З учнем безперервно або епізодично працює віддалений від нього вчитель. У процесі навчання використовуються різні форми занять - дистанційні курси, семінари, консультації. Кількість сеансів взаємодії учня і віддаленого педагога збільшується, слідом за цим підвищується і якість дистанційної взаємодії. Заняття проводяться дистанційно, в режимі додаткового навчання і мають на меті поглиблене вивчення будь-якого предмета або теми, підготовку до вступу у вуз тощо. Варіант даного типу дистанційного навчання: педагог веде заняття як з учнями своєї школи, так і з віддаленими від нього учнями з інших шкіл і міст. Результати дистанційного додаткового навчання визначаються за специфічними для кожного курсу задачами.

Зауважимо, що в розглянутих трьох моделях йдеться про отримання додаткової освіти за дистанційною формою.

4-а модель. Учень - Інтернет - Центр.

Дистанційне навчання порівняно з очним навчанням і є засобом індивідуалізації навчання. Учні навчаються в дистанційному центрі, який має додаткові можливості

для розкриття творчого потенціалу учнів. Варіант - повністю дистанційне навчання.

Навчання в даному випадку відбувається значною мірою дистанційно. Робота учнів у віртуальних класах відбувається при віддаленості один від одного практично всіх суб'єктів освіти. Дистанційне навчання виступає тут в якості окремого типу освіти - основного або принаймні порівнянного за обсягом з очним. Змінюється роль і місце всіх основних освітніх компонентів традиційної освіти: цілей, змісту, форм, критеріїв оцінки навчання.

5-а модель. Учень – Інтернет

Дистанційне навчання виконує функцію розподілено і в просторі і в часі освіти. Учень навчається не в одній очній чи дистанційній школі, а одночасно в декількох. Комплексна освітня програма учня складена таким чином, що різні освітні предмети вивчаються ним у різних установах або у різних педагогів. Школа трансформується в персональний освітній центр. Дана модель дистанційного навчання дозволяє гнучко враховувати особистісні особливості і цілі учня, вибудувати його індивідуальну освітню траєкторію. Але щоб реалізувати ці можливості, потрібно високопрофесійна координація навчання з боку тьютора або іншого педагога-наставника, працюючого в певній і налагодженій педагогічній системі.

Відповідно типам дистанційного навчання встановлюються цілі, зміст, організаційна структура, форми і методи навчання, система діагностики і оцінки результатів, тобто будується дидактична система. Крім того, в кожному випадку вибудовується своя система дистанційної діяльності навчального закладу.